

Gheorghe Marinescu

Savantul care a revoluționat neurologia

Autor: Prof.Voicu Camelia

Unitatea de învățământ: Colegiul Național Mihai Eminescu Buzău

15.12.2023

Biografie

Gheorghe Marinescu s-a născut la 28 februarie 1863, la București.

A efectuat studii liceale între anii 1874 și 1882, iar între 1882 și 1889 a studiat la Facultatea de Medicină din București. A continuat pregătirea în neuropatologie la Paris (1889-1897), simultan cu studii de histologie și patologie nervoasă în laboratoarele din Berlin, Frankfurt și Gand (1889-1897).

Profesor la facultatea de medicină din București, șef al Serviciului de Boli Nervoase ale Spitalului „Sfântul Pantelimon”, ulterior al Spitalului Colentina, membru al Academiei Române, savantul român și-a consolidat cariera profesională în perioada practicii la Laboratorul de Anatomie Patologică și Bacteriologie condus de Victor Babeș, apoi în clinica de maladii ale sistemului nervos din Spitalul Salpetriere (Paris), condusă de Jean – Martin Charcot.

Anvergura internațională a cunoașterii sale a fost deschisă de contactul științific cu marile nume ale medicinei mondiale, stabilit și alimentat pe parcursul călătoriilor de studii întreprinse în Germania, Anglia, Belgia și Italia.

Creații ale lui Gheorghe Marinescu

Între faptele științifice memorabile cu care Gheorghe Marinescu a revoluționat lumea medicinei se numără și realizarea primului film documentar științific (în 1898) consacrat semnării importanței utilizării cinematografului în studiul bolilor nervoase, un demers care a atras atenția inventatorului și tehnicianului francez Auguste Lumiere servind totuși ca material de suport pentru descoperiri medicale ulterioare.

De asemenea, alături de patologul francez Paul Oscar Blocq și de Victor Babeș, este autorul unui atlas al aspectelor anatomopatologice ale maladiilor sistemului nervos central, exploatat și valorificat în lumea medicală.

Printre alte lucrări semnate de savantul român Gheorghe Marinescu pot fi amintite: "Nervoza traumatică și accidentele vremii" (1907); "Mecanismul chimico-coloidal al bătrâneții și problema morții naturale" (1913); "Le tonus des muscles striés" (1937).

creație românească în biologia universală

Când vorbim de „opera neurologică” a lui Marinescu, nu ne referim numai la opera sa strict legată de medicină (neuropatologie) ci la ansamblul de cercetări pe care savantul le-a făcut în domeniul cunoașterii arhitecturii sistemului nervos, al funcționării sale. În acest sens larg trebuie interpretată noțiunea de neurologie, ori de câte ori ea apare în sensul de față cu atât mai mult cu cât savantul român a fost contemporan și a participat activ la luptele crâncene de opinii de la sfârșitul secolului trecut care căutau să stabilească în primul rând care este structura funcțională a sistemului nervos la om și la animale, în stare de sănătate.

Începutul cercetărilor

Gheorghe Marinescu a susținut teza teoriei neuronale, prin argumente scoase din domeniul patologiei celulei nervoase. Gheorghe Marinescu și elevul său Ioan Minea explică atât fenomenele ce se produc în degenerare cât și pe cele care au loc în regenerare, ca urmări ale acțiunii unor enzime și catalizatori, fapt dovedit de către cercetătorii moderni. Aceiași cercetători români dovedesc că după ce celulele nervoase sau porțiuni ale tecii de mielină sunt distruse și suferă degradări, datorită acelor enzime, ele sunt culese de niște „gunoieri ai organismului” așa zisele celule gliale, înzestrate cu proprietăți fagocitare. Termenul de neuronofagie, care definește proprietatea unor celule de a „mânca” (de a fagocita) elementele nervoase distruse, întâlnit în toate tabelele de neurologie din lume, a fost introdus de Gheorghe Marinescu.

Gheorghe Marinescu și Ioan Minea sunt primii în lume, care au reușit în 1910 – 1911, să cultive țesut nervos în afara organismului, cu ajutorul tehnicii „picăturii suspendate” inventată în S.U.A. de către Alexis Carrel și Moufrose T. Burrons.

Gheorghe Marinescu era un mare specialist în studiul celulei nervoase normale, dar mai ales a celei modificate de boli. Încă din 1897, an în care nu-și tipărise teza de doctorat, pe care se pregătea să o susțină la facultatea de medicină de la Paris, Gheorghe Marinescu a fost invitat să țină un raport asupra patologiei celulei nervoase la Congresul Internațional de Medicină de la Moscova. Prezent la acest congres, veritabilul pionier în domeniu, Gheorghe Marinescu a tipărit apoi textul „Patologia celulei nervoase” la o editură pariziană.

Celebritatea avea să și-o cucerească definitiv și statornic în 1909, când a publicat tot la Paris „La cellule nerveuse” în două volume. Această voluminoasă lucrare, ilustrată cu 162 de desene, efectuate de Gheorghe Marinescu după microscop a avut un rol de prim ordin în biruința teoriei neuronale, confirmată pe deplin de știința contemporană.

Alte studii semnate de Gheorghe Marinescu pe această temă sunt: "Câteva date noi asupra structurii celulei și în special asupra celulei nervoase" (1915) și "Date și cercetări noi asupra biologiei celulei nervoase" (1920).

A introdus studiul anatomo-clinic în neurologie, reușind, astfel, să individualizeze o serie de entități morbide mai puțin studiate până atunci, așa cum reiese, de exemplu, din lucrarea "Câteva date despre tulburările nervoase produse de substanțele toxice", publicată în 1933.

Alături de dr. Minea, a studiat problema tabesului, definit ca boală cronică a sistemului nervos, de origine sifilitică, manifestată prin lipsa de coordonare a mișcărilor, dureri viscerale etc., potrivit dexonline.ro.

Descoperiri

Gheorghe Marinescu "a emis teoria troficității reflexe, a introdus termenul de "mână succulentă" pentru modificările cutanate și subcutanate ale mâinii în siringomieli, a studiat sindromul oligofreniei combinate cu ataxie cerebeloasă (care-i poartă numele), a contribuit la fundamentarea tehnicilor de paliometrie, a pus bazele cercetărilor experimentale asupra hipofizei, a cultivat țesut nervos în afara organismului, a descoperit în creierul bolnavilor de paralizie generală spirocheta sifilitică, a elaborat o concepție proprie asupra mecanismelor îmbătrânirii etc.", se arată în cartea "Membrii Academiei Române" (2003).

Printre alte lucrări semnate de savantul român Gheorghe Marinescu pot fi amintite: "Nervoza traumatică și accidentele vremii" (1907); "Mecanismul chimico-coloidal al bătrâneții și problema morții naturale" (1913); "Le tonus des muscles stries" (1937).

A expus concepțiile sale biologice și filosofice în cărțile "Materia, viața și celula" (1914) și "Determinism și cauzalitate în domeniul biologiei" (1937).

Mai multe despre Gheorghe Marinescu

De-a lungul activității sale, Marinescu a rămas un adept al introducerii în medicină a celor mai noi metode care apar în cursul dezvoltării altor ramuri ale științei. În 1895, Marinescu susține la Facultatea de Medicină din Paris teza de doctor în medicină. În această perioadă ține la Salpêtrière și la Sorbona o serie de prelegeri despre celula nervoasă normală și patologică, subiect care a fost pasiunea lui de-o viață. A publicat cartea „Celula nervoasă” (două volume, peste o mie de pagini, în limba franceză, la o editură din Paris) în 1909. Această carte este prima de acest gen din lume, salutată cu entuziasm de savanți ca Ramon y Cajal și n-a fost depășită până astăzi de vreo lucrare de acest fel. Marinescu n-a studiat celula nervoasă numai fixată și colorată, ci a cercetat-o la ultramicroscop și în stare vie, fiind printre primii în lume, împreună cu I. Minea, unul dintre elevii săi, care reușește să cultive celula nervoasă, pe vremea când în lume numai americanul Carrel făcea culturi de celule.

Nu există capitol în vastul domeniu al bolilor neurologice în care Marinescu să nu-și fi adus contribuția în ceea ce privește tabloul lor clinic și anatomo-patologic, cu analize de mare subtilitate și precizie. Marinescu este unul dintre primii cercetători din lume care au întrebuințat electroencefalografia în studiul bolilor creierului; pentru precizia cercetărilor sale și a graficelor de care erau însoțite, ele au fost reproduse întocmai în tratatele de electroencefalografie, care au apărut peste hotare după moartea sa. Semne clinice care nu mai fuseseră descrise până atunci, descoperite de el, îi poartă și astăzi numele, ca de exemplu semnul Marinescu-Radovici; boli care nu apăreau în niciun tratat de medicină al vremii, studiate pentru prima oară de el, îi poartă de asemenea numele în toată lumea medicală, ca de exemplu sindromul Marinescu-Sjögren-Garland (boală sistemică, autoimună, în care este afectat și sistemul nervos).

Marinescu a avut contribuții și pentru neurochirurgie: în 1912, la un student cu paralizia membrelor inferioare a diagnosticat (cu toată imperfecția metodei clinice și de laborator de atunci) o tumoră ce comprima măduva spinării în regiunea toracelui, îi stabilește precis sediul și îl convinge pe Ernest Juvara să facă prima operație reușită pe măduvă la noi în țară. Curând după aceasta, prima operație pe creier este executată cu succes de Thoma Ionescu, la cererea lui Marinescu, care a diagnosticat la un bolnav cu afazie un abces al lobului temporal stâng.

Guvernul britanic i-a cerut ajutorul

În 1888, Marinescu notează și publică primele cursuri ale lui Victor Babeș în „Spitalul”. Preparator la catedra de anatomie patologică condusă de V. Babeș, Marinescu participă împreună cu Babeș la îmbunătățirea metodei Pasteur de vaccinare antirabică și această metodă poartă în literatura medicală numele de „metoda românească a lui Babeș”. În 1889, Marinescu este ales președinte al Societății studenților în medicină, fiind trimis cu o scrisoare de recomandare, iscălită de Babeș și alți profesori, la Paris unde este admis să lucreze în cel mai mare spital din Franța, spitalul Salpêtrière, condus de fondatorul neurologiei moderne, J. M. Charcot.

La sfârșitul primului război mondial, în toată Europa făcea ravagii encefalita letargică; în 1918 apariția epidemiei în Anglia determină Comitetul de Cercetări Medicale de pe lângă guvernul britanic să apeleze la Marinescu, cerându-i să examineze leziunile provocate de encefalită. Cercetarea histopatologică a encefalitei letargice și a dezvoltării apoi a parkinsonismului postencefalitic este atât de complet făcută de Marinescu, încât studiile ulterioare nu au putut adăuga decât amănunte ne semnificative; Marinescu a publicat în 1921 în Franța un studiu asupra formelor clinice ale parkinsonismului postencefalitic. A prezentat o lucrare despre encefalita postvaccinorabică la ședința reuniunii neurologice internaționale din București chiar în ziua morții sale.